

**DECYZJA Nr 95/MON
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 9 lipca 2020 r.

**w sprawie Metodyki szkolenia żołnierzy z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie”
oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”**

Na podstawie art. 2 pkt 1 i 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 196) i § 1 pkt 7 lit. c-e oraz § 2 pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. poz. 426 oraz z 2014 r. poz. 933) ustala się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się do użytku służbowego Metodykę szkolenia żołnierzy z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, stanowiącą załącznik do decyzji.

§ 2. Szkolenie, o którym mowa w § 1, prowadzi się odpowiednio w:

- 1) w pododdziałach zawodowych i wojsk obrony terytorialnej oraz w pododdziałach realizujących szkolenie podstawowe zgodnie z programami szkolenia w dziale: Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego w ramach przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”;
- 2) w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy czynnej służby wojskowej jako przedmioty: „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”;
- 3) w ramach kształcenia w uczelniach wojskowych oraz centrach i ośrodkach szkolenia resortu obrony narodowej.

§ 3. Udział w szkoleniu, o którym mowa w § 1, jest obowiązkowy.

§ 4. Za szkolenie z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” odpowiedzialni są właściwi dowódcy (dyrektorzy, szefowie, komendanci) jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej.

§ 5. Traci moc decyzja Nr 351/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 listopada 2012 r. w sprawie metodyki szkolenia żołnierzy z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” (Dz. Urz. Min. Obr. Nar. poz. 421 oraz z 2013 r. poz. 348).

§ 6. Decyzja wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Minister Obrony Narodowej: z up. *S. Chwałek*

METODYKA SZKOLENIA ŻOŁNIERZY z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”

Wstęp

W działalności wychowawczej, realizowanej w wojsku, istotną rolę spełnia działalność edukacyjna, która ma charakter planowy i jest prowadzona przez współdziałanie dowódców, oficerów i podoficerów zajmujących się edukacją obywatelską, a także innych osób funkcyjnych oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami społecznymi.

Działalność edukacyjna w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej to całokształt działalności dydaktycznej, szkoleniowej (w tym szkoleniowo-metodycznej) i wychowawczej prowadzonej w celu profesjonalnego przygotowania oficerów, podoficerów i szeregowych do działania na polu walki oraz utrzymania wysokiej zdolności bojowej w czasie pokoju i wojny. Jednym z podstawowych zadań działalności edukacyjnej jest kształtowanie świadomości obronnej, prawnej, obywatelskiej, historycznej, kulturalnej, postaw prospołecznych żołnierzy i zaangażowania w służbie oraz doskonalenie kwalifikacji zawodowych.

Powyższe cele w zdecydowanej mierze realizowane są w ramach przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, które wzajemnie uzupełniają się w bieżącej działalności szkoleniowo-wychowawczej. Natomiast głównym podmiotem działalności edukacyjnej, zróżnicowanym co do szczegółowych celów, treści, form i metod są żołnierze pełniący lub odbywający czynną służbę wojskową oraz żołnierze rezerwy.

Rozdział 1

Zasadnicze cele szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”

1. Cele szkolenia decydują o doborze treści oraz wywierają znaczący wpływ na dobór form i metod organizacji i realizacji zajęć. Precyzyjne określenie celów szkolenia stanowi podstawowy warunek skutecznej realizacji zadań stojących przed siłami zbrojnymi.
2. Zasadniczymi celami szkolenia z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” są:
 - 1) zrozumienie przez żołnierzy polskiej racji stanu i interesów narodowych;
 - 2) ugruntowanie wśród żołnierzy świadomości obronnej, obywatelskiej, historycznej i kulturalnej;
 - 3) kształtowanie wśród żołnierzy postaw patriotycznych opartych na tradycjach oręża polskiego, w tym przede wszystkim kultywowaniu pamięci o bohaterach walk o odzyskanie niepodległości, żołnierzy polskich walczących podczas II wojny

- światowej w obronie niepodległości, żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego i powojennego podziemia niepodległościowego;
- 4) umacnianie gotowości żołnierzy do ponoszenia ofiar i dobrowolnych wyrzeczeń dla obrony najwyższych wartości – niepodległości, suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz wolności i praw obywatelskich;
 - 5) kształtowanie postaw żołnierzy i wartości etycznych nawiązujących do patriotycznych i chrześcijańskich wartości wyrażonych w dewizie Wojska Polskiego „Bóg, Honor, Ojczyzna”;
 - 6) upowszechnianie pozytywnych postaw współdziałania sojuszniczego;
 - 7) upowszechnianie Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Konfliktów Zbrojnych.
3. Zasadniczymi celami szkolenia z przedmiotu „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” są:
- 1) kształtowanie wśród żołnierzy wysokiego morale, postaw zaangażowania w służbie oraz karności i zdyscyplinowania;
 - 2) zapobieganie patologiom społecznym w środowisku wojskowym;
 - 3) kształtowanie świadomości prawnej żołnierzy, zwłaszcza dotyczącej zasad i sposobu ponoszenia odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej oraz uprawnień z tym związanych, a także udzielania wyróżnień, jako czynnika motywującego do służby wojskowej.
4. Na podstawie powyższych celów dowódcy, dyrektorzy, szefowie, komendanci, zwani dalej „dowódcami”, poszczególnych szczebli dowodzenia i kierowania przygotowując się do realizacji zadań związanych z kształceniem obywatelskim i dyscypliną wojskową, w stosownych dokumentach normatywnych określają cele szczegółowe nadając im praktyczny i wymierny charakter.

Rozdział 2

Zasady organizacyjne szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”

1. Kierowanie szkoleniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje: planowanie, organizowanie i nadzorowanie zadań szkoleniowych oraz ocenę stopnia wyszkolenia. Obowiązek ten spoczywa na dowódcach w ramach posiadanych kompetencji.
2. Przedmioty „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” są elementem procesu szkolenia realizowanym przez wszystkie szczeble dowodzenia oraz struktury organizacyjne w zależności od przeznaczenia i zadań oraz stanowią układ elementów obejmujących podmioty, cele, treści, formy i metody szkolenia oraz bazę szkoleniową, ściśle ze sobą powiązanych i wzajemnie na siebie oddziaływujących, które zapewniają właściwą realizację procesu szkolenia.
3. Poszczególne osoby funkcyjne, zgodnie z posiadanymi kompetencjami, podejmują stosowne decyzje w sprawie zapewnienia efektywnego przebiegu szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”.
4. Dowódca jednostki organizacyjnej resortu obrony narodowej, zwanej dalej „jednostką organizacyjną”, w rozkazie w sprawie organizacji i funkcjonowania na rok planistyczny wyznacza organizatora zajęć z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, zwanego dalej „organizatorem”.
5. Prowadzących zajęcia wyznacza się spośród żołnierzy zawodowych, w tym zwłaszcza: oficerów i podoficerów ze struktur zajmujących się edukacją obywatelską oraz

działalnością dyscyplinarną w jednostce organizacyjnej, kierowniczej kadry jednostki organizacyjnej, dowódców pododdziałów od szczebla plutonu wzwyż, starszych podoficerów dowództw oraz pracowników resortu obrony narodowej (posiadających odpowiednie przygotowanie merytoryczne i dydaktyczne), a także innych osób posiadających odpowiednie przeszkolenie lub kursy. W przypadku podoficera, który nie posiada wymaganego przygotowania do prowadzenia zajęć z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” dowódca jednostki organizacyjnej wyznacza innego żołnierza zawodowego spełniającego niezbędne wymogi formalne (posiadającego wykształcenie wyższe, przeszkolenia lub kursy).

6. Wyznaczony organizator sporządza i przedstawia dowódcy jednostki organizacyjnej wykazy tematów z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” na dany rok (z uwzględnieniem tematyki obligatoryjnej i godzin lekcyjnych będących w dyspozycji dowódcy). Zatwierdzone wykazy przekazuje wewnętrznej komórce organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację i realizację procesu szkolenia uzupełniającego oraz dowódcom pododdziałów w jednostce organizacyjnej.
7. Za porozumieniem właściwych dowódców jednostek organizacyjnych żołnierze mogą uczestniczyć w zajęciach organizowanych w innej jednostce organizacyjnej, z uwzględnieniem obowiązku prowadzenia działalności planistycznej, ewidencyjnej i oceny efektów szkolenia.
8. Zrealizowane zajęcia ewidencjonuje się w dokumentacji szkoleniowej prowadzonej w jednostce organizacyjnej. Plany konspekty (konspekty) prowadzących zajęcia zatwierdza ich przełożony lub organizator. Od osób zaangażowanych do prowadzenia zajęć, o których mowa w ust. 12, można nie wymagać wyżej wymienionych dokumentów, a jedynie potwierdzenia przeprowadzenia zajęć w dokumentacji szkoleniowej.
9. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się łączenie tematów w ramach przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”.
10. Zajęcia z Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Konfliktów Zbrojnych powinny być prowadzone przez doradców prawnych lub inne osoby z wykształceniem prawniczym oraz wykładowców lub instruktorów, którzy ukończyli specjalistyczne kursy z wyżej wymienionego zakresu. Wskazane jest również angażowanie, podczas organizacji zajęć, żołnierzy posiadających doświadczenie w służbie pełnionej poza granicami państwa.
11. Zajęcia dotyczące etyki powinni prowadzić specjaliści w tej dziedzinie, w tym kapelani wojskowi.
12. Do prowadzenia zajęć z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” zaleca się angażować, w miarę możliwości, osoby będące specjalistami w danej dziedzinie, zarówno ze środowiska wojskowego, jak i cywilnego. Honoraria dla prelegentów wypłaca się ze środków finansowych jednostki organizacyjnej przewidzianych na zadania zlecone.
13. Do prowadzenia zajęć z przedmiotu „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w zakresie problematyki prawa karnego zaleca się zapraszanie przedstawicieli organów ochrony prawnej: Żandarmerii Wojskowej, prokuratury, sądownictwa i Policji. W zakresie problematyki psychologicznej, w miarę możliwości, zajęcia powinni prowadzić psychologowie – konsultanci dowódcy do spraw profilaktyki psychologicznej lub osoby posiadające wykształcenie psychologiczne.
14. Dowódcy jednostek organizacyjnych odpowiadają za zabezpieczenie procesu szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”,

w tym: odpowiednio przygotowaną i wyposażoną bazę szkoleniową oraz zabezpieczenie materiałowo-techniczne i zabezpieczenie finansowe.

15. Żołnierze biorą udział w zajęciach z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” zgodnie z programami szkolenia:
 - 1) w pododdziałach zawodowych oraz w pododdziałach realizujących szkolenie podstawowe – w wymiarze godzin określonym w załączniku Nr 1 do Metodyki;
 - 2) w pododdziałach wojsk obrony terytorialnej – w wymiarze godzin określonym w załączniku Nr 2 do Metodyki;
 - 3) w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy czynnej służby wojskowej – w wymiarze godzin określonym w załączniku Nr 3 do Metodyki.
16. Komórka organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej właściwa do spraw edukacji obywatelskiej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej koordynuje organizację i realizację szkolenia z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” dla komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej.
17. Komórka organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej właściwa do spraw dyscypliny wojskowej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej koordynuje organizację i realizację szkolenia z przedmiotu „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” dla komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej.
18. W trakcie misji wojskowych poza granicami państwa, ze względu na specyfikę i charakter wykonywanych zadań, nie prowadzi się zajęć z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”. Dowódcy polskich kontyngentów wojskowych mogą jednak, w zależności od potrzeb, zdecydować o przeprowadzeniu zajęć, których tematyka dotyczy bieżącej sytuacji i specyfiki powierzonych zadań.
19. Zajęcia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w zespołach bojowych (szurmowych) i zabezpieczających jednostek Wojsk Specjalnych i w grupach bojowych Żandarmerii Wojskowej, etatowych pododdziałach ochrony oraz z załogami okrętów będących w morzu prowadzi się według odrębnych programów szkolenia.
20. Ze względu na potrzeby i specyfikę szkolenia w rodzajach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej lub rodzajach wojsk i służb dopuszcza się prowadzenie zajęć z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w wymiarze innym niż określony w załączniku Nr 1 do Metodyki.
21. Żołnierze służby kandydackiej zagadnienia z zakresu edukacji obywatelskiej i dyscypliny wojskowej realizują w ramach kształcenia ogólnego, zgodnie ze standardem kształcenia kandydatów na oficerów oraz standardem kształcenia kandydatów na podoficerów. Żołnierze zawodowi kierowani na szkolenie specjalistyczne prowadzone w formie kursów doskonalących biorą udział w zajęciach z „Kształcenia obywatelskiego” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w macierzystych jednostkach organizacyjnych w ramach szkolenia uzupełniającego i programowego.
22. Żołnierze rezerwy oraz żołnierze służby przygotowawczej podlegają szkoleniu z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” zgodnie z programami szkolenia w danej jednostce organizacyjnej. Tematykę zajęć należy ukierunkować na zapoznanie ich z historią i tradycjami jednostki organizacyjnej, w której odbywają ćwiczenia wojskowe oraz z zasadami przestrzegania dyscypliny wojskowej.

23. Żołnierzy pełniący okresową służbę wojskową włącza się do grup szkoleniowych w pododdziałach oraz w ramach szkolenia uzupełniającego, zgodnie z programami szkolenia.

Rozdział 3

Działalność szkoleniowo-metodyczna

1. Działalność szkoleniowo-metodyczna jest zespołem przedsięwzięć organizacyjnych i szkoleniowych, umożliwiających organizatorom i prowadzącym zajęcia nabycie wiedzy oraz praktycznych umiejętności metodycznych w zakresie prowadzenia szkolenia wojskowego.
2. Prowadzących zajęcia należy objąć systematyczną pomocą szkoleniowo-metodyczną. Celem tej pomocy jest wymiana i upowszechnianie doświadczeń oraz doskonalenie i rozwijanie umiejętności metodycznych do prowadzenia działalności szkoleniowej, w tym właściwej analizy oraz doboru celów i treści szkolenia, najskuteczniejszych form i metod prowadzenia zajęć, możliwości wykorzystania dostępnej bazy szkoleniowej oraz zabezpieczenia materiałowo-technicznego i finansowego.
3. Podstawowymi formami działalności szkoleniowo-metodycznej z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” są:
 - 1) narady szkoleniowo-metodyczne;
 - 2) opracowywanie materiałów szkoleniowo-metodycznych;
 - 3) kursy szkoleniowo-metodyczne;
 - 4) kursy doskonalące dla prowadzących zajęcia;
 - 5) samokształcenie metodyczne.
4. Narady szkoleniowo-metodyczne, które służą wymianie doświadczeń oraz omówieniu i rozwiązaniu uchybień występujących w procesie szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, powinny być organizowane raz w roku przez komórki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej właściwe do spraw edukacji obywatelskiej oraz dyscypliny wojskowej, dla: szefów oddziałów (wydziałów) i oficerów struktur właściwych do spraw kształcenia obywatelskiego oraz dyscypliny wojskowej w rodzajach sił zbrojnych (równorzędnych), uczelniach wojskowych oraz dla wybranych organizatorów szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w jednostkach organizacyjnych. W naradzie szkoleniowo-metodycznej może również brać udział przedstawiciel Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.
5. Opracowywanie materiałów szkoleniowo-metodycznych, które służą stworzeniu narzędzi na potrzeby procesu szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, jest realizowane indywidualnie przez prowadzących zajęcia, komórki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej właściwe do spraw edukacji obywatelskiej oraz dyscypliny wojskowej, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej i Centralną Bibliotekę Wojskową.
6. Kursy szkoleniowo-metodyczne prowadzone są jako cykl przedsięwzięć szkoleniowych o zróżnicowanej formie, które służą ujednoczeniu i ukierunkowaniu szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, a także działalności szkoleniowo-metodycznej, proponowaniu najlepszych form

organizacyjnych i metod doskonalenia. Kursy szkoleniowo-metodyczne powinny być organizowane raz w roku przez:

- 1) dowódców rodzajów sił zbrojnych (równorzędnych) – dla szefów wydziałów i sekcji struktur właściwych do spraw edukacji obywatelskiej oraz dyscypliny wojskowej w jednostkach organizacyjnych bezpośrednio im podporządkowanym;
 - 2) dowódców związków taktycznych i oddziałów (w tym batalionów i dywizjonów będących jednostkami organizacyjnymi) – dla szefów sekcji i oficerów właściwych do spraw edukacji obywatelskiej oraz dyscypliny wojskowej, a także dla prowadzących zajęcia.
7. Samokształcenie metodyczne jest indywidualną pracą z wykorzystaniem materiałów szkoleniowych (literatura fachowa i popularna, dokumenty, akty prawne, itp.) i ma na celu aktualizację, pogłębienie i rozszerzenie wiedzy, a także ułatwianie odpowiedniego doboru treści i metod nauczania oraz doskonalenie umiejętności szkoleniowo-metodycznych prowadzących zajęcia. W czasie samokształcenia metodycznego koniecznym jest pozyskiwanie i zapoznawanie się z materiałami, które dotyczą nie tylko tematyki określonej w programie szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”, ale także będą uwzględniały poziom percepcji uczestników szkolenia.
8. Kursy doskonalące dla prowadzących zajęcia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” organizowane są przez Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Rozdział 4 **Tematyka zajęć**

1. Komórki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej właściwe do spraw edukacji obywatelskiej oraz dyscypliny wojskowej opracowują i przesyłają do Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, dowódców rodzajów Sił Zbrojnych (równorzędnych), rektorów-komendantów uczelni wojskowych oraz dyrektorów (szefów) komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej i jednostek organizacyjnych bezpośrednio podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych, wykazy obligatoryjnych tematów realizowanych w ramach szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”:
 - 1) dla pododdziałów zawodowych – raz na 3 lata (do dnia 31 marca w ostatnim roku szkoleniowym);
 - 2) szkolenia uzupełniającego żołnierzy – raz w roku (do dnia 30 września przed kolejnym rokiem szkoleniowym);
 - 3) dla pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej – w zależności od etapów szkolenia oraz doświadczeń i wniosków z działalności szkoleniowej prowadzonej w Wojskach Obrony Terytorialnej;
 - 4) szkolenia podstawowego – w zależności od potrzeb.
2. Tematy, o których mowa w ust. 1, są aktualizowane stosownie do ustaleń dokumentów dyrektywnych do działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na kolejne lata oraz wniosków z doświadczeń szkoleniowych, wychowawczych i dyscyplinarnych. Podczas opracowywania tematyki z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” komórka organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej właściwa do spraw edukacji

obywatelskiej przeprowadza konsultacje dotyczące realizacji zagadnień związanych z edukacją obywatelską z właściwymi podmiotami.

3. Podczas opracowywania tematyki z przedmiotu „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” komórka organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej właściwa do spraw dyscypliny wojskowej przeprowadza konsultacje dotyczące realizacji zagadnień związanych z dyscypliną wojskową z Departamentem Wojskowej Służby Zdrowia, Koordynatorem do Spraw Równego Traktowania i Przewodniczącą Rady do Spraw Kobiet w resorcie obrony narodowej oraz innymi właściwymi podmiotami.
4. W procesie planowania tematyki szkolenia, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia się, stosownie do potrzeb, godziny lekcyjne do dyspozycji dowódców jednostek organizacyjnych, w ramach których realizowane są własne tematy, uwzględniające specyfikę rodzaju sił zbrojnych, rodzajów wojsk (służb), zadań realizowanych przez związki taktyczne, oddziały i pododdziały oraz zagadnienia zlecone do realizacji przez wyższych przełożonych wynikające z działalności bieżącej.

Rozdział 5

Ocena efektywności szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”

1. Dowódcy oceniają efektywność szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” poprzez kontrolę: zajęć, w tym ich systematyczności i frekwencji, stanu wykorzystania bazy dydaktycznej (między innymi sali tradycji, biblioteki oświatowej) oraz poziomu zdobytej wiedzy przez żołnierzy.
2. Ocena poziomu zdobytej wiedzy z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” przeprowadza się na koniec okresu szkoleniowego między innymi na podstawie oceny uzyskanej z testu lub sprawdzianu pisemnego obejmującego tematykę szkolenia.
3. W trakcie kontroli kompleksowej efekty realizacji zajęć z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” ocenia się zgodnie z programem oceny komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej.

Rozdział 6

Zasadnicze formy i metody szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa”

1. Dobór odpowiednich form i metod szkolenia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” zależy od decyzji właściwego dowódcy oraz organizatora i prowadzących zajęcia, którzy powinni uwzględnić: szczebel dowodzenia i poziom wyszkolenia pododdziału, rzeczywiste potrzeby, warunki i możliwości ich realizacji oraz cykl, okres lub etap szkolenia.
2. W jednostkach organizacyjnych szkolenie żołnierzy w czynnej służbie wojskowej z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” prowadzi się przede wszystkim w formach takich jak:
 - 1) zajęcia teoretyczne;
 - 2) podróże szkoleniowe i podróże historyczno-wojskowe;
 - 3) kształcenie na odległość (e-learning).

3. W jednostkach organizacyjnych szkolenie żołnierzy w czynnej służbie wojskowej z przedmiotu „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” prowadzi się przede wszystkim w formach takich jak:
 - 1) zajęcia teoretyczne;
 - 2) kształcenie na odległość (e-learning).
4. Kształcenie na odległość (e-learning) z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” nie powinno przekraczać ogólnej liczby zajęć:
 - 1) w poddziałach wojsk zawodowych – 30%;
 - 2) w poddziałach Wojsk Obrony Terytorialnej – 60%;
 - 3) w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy w czynnej służbie wojskowej – 30%.
5. Zajęcia z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” należy prowadzić z wykorzystaniem zróżnicowanych metod nauczania takich jak: metody podające (wykład, opowiadanie, opis, odczyt, pogadanka, dyskusja), metody praktyczne (pokaz przedmiotów, obrazów, wystawa, prezentacja, film) oraz metody problemowe (metoda przypadków, metoda dyskusji, konserwatorium).
6. W ramach poszczególnych form szkolenia z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” można zaplanować zajęcia pozaaudytoryjne, np. zwiedzanie sal tradycji, muzeów, miejsc pamięci narodowej upamiętniających walkę i martyrologię narodu polskiego, podróże szkoleniowe – podróże historyczno-wojskowe, wizyty w instytucjach administracji państwowej i samorządowej, spotkania z weteranami oraz ludźmi nauki i kultury, prezentacje filmów lub przedstawienia itp.
7. Zajęcia pozaaudytoryjne z przedmiotu „Kształcenie obywatelskie” powinny być ewidencjonowane w dokumentacji szkoleniowej prowadzonej w jednostce organizacyjnej, z uwzględnieniem zsumowanego czasu przeznaczanego wyłącznie na efektywne zajęcia.

ROZLICZENIE GODZINOWE
zajęć programowych realizowanych z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz
„Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w ramach szkolenia podstawowego oraz
w pododdziałach zawodowych

Dział szkolenia	Przedmiot	Liczba godzin lekcyjnych			
		Szkolenie podstawowe 7 tygodni	Szkolenie pododdziałów zawodowych		
			I rok	II rok	III rok
Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego	Kształcenie obywatelskie	8*	22	22	22
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	2	33	33	33

* ponadto jedna sobota w okresie szkolenia podstawowego przeznaczona jest na organizację zwiedzania muzeum (muzeum/oddziału muzeum wojskowego lub obiektu muzealnego odnoszącego się do historii i tradycji oręża polskiego) lub zapoznania się z lokalnymi miejscami pamięci narodowej. W przypadku organizacji podróży szkoleniowej - podróży historyczno-wojskowej istnieje możliwość realizacji wybranej tematyki szkolenia programowego, która odpowiada charakterowi i miejscu realizacji przedsięwzięcia.

ROZLICZENIE GODZINOWE

zajęć programowych realizowanych z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz „Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w pododdziałach Wojsk Obrony Terytorialnej

1. SZKOLENIE PODSTAWOWE

Dział szkolenia	Przedmioty	Rodzaj szkolenia		Liczba godzin lekcyjnych
		Kształcenie na odległość	Praktyczne	
Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego	Kształcenie obywatelskie	3	3	6
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	2	1	3

2. SZKOLENIE WYRÓWNAWCZE

Dział szkolenia	Przedmioty	Rodzaj szkolenia		Liczba godzin lekcyjnych
		Kształcenie na odległość	Praktyczne	
Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego	Kształcenie obywatelskie	3	1	4
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	2	1	3

3. SZKOLENIE INDYWIDUALNE

Dział szkolenia	Przedmioty	Rodzaj szkolenia		Liczba godzin lekcyjnych
		Kształcenie na odległość	Praktyczne	
Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego	Kształcenie obywatelskie	6	4	10
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	6	4	10

4. SZKOLENIE SPECJALISTYCZNE

Dział szkolenia	Przedmioty	Rodzaj szkolenia		Liczba godzin lekcyjnych
		Kształcenie na odległość	Praktyczne	
Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego	Kształcenie obywatelskie	6	4	10
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	6	4	10

5. SZKOLENIE ZINTEGROWANE

Dział szkolenia	Przedmioty	Rodzaj szkolenia		Liczba godzin lekcyjnych
		Kształcenie na odległość	Praktyczne	
Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego	Kształcenie obywatelskie	0	4	4
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	0	4	4

ROZLICZENIE GODZINOWE
zajęć programowych realizowanych z przedmiotów „Kształcenie obywatelskie” oraz
„Profilaktyka i dyscyplina wojskowa” w ramach szkolenia uzupełniającego
żołnierzy w czynnej służbie wojskowej

Przedmiot	Liczba godzin
Kształcenie obywatelskie	6
Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	8